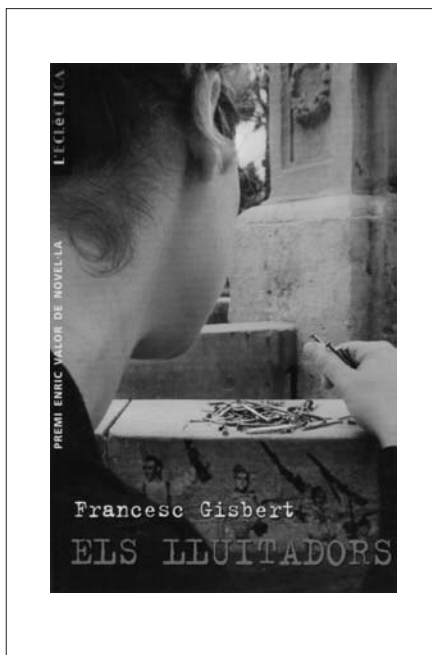


Sembla com si s'hagués donat la veu d'alarma definitiva, o com si una determinada consciència hagués arrelat ja de manera general entre nosaltres; potser subtilment i sense grans escarafalls, però no per això menys clara. La conseqüència seria aquesta quasi obsessió per alçar acta, per deixar testimoni i memòria escrita, que mostra de manera evident una bona part de les publicacions valencianes en català més recents: obres que insinuen de manera poc dissimulada una certa pressa a fixar —negre sobre blanc— una sèrie de paisatges — culturals, humans, lingüístics, geogràfics— en procés d'enderrocament o de descomposició. I no només existeix la possibilitat que el tema, com a matèria primera de la literatura, comence a donar mostres d'exhauriment: en molts dels casos, aquesta voluntat testimonial es fa a costa de la literatura, sacrificant-la. Aquest és el cas de la novel·la de Francesc Gisbert pel que fa a la primera part: aquella que fa referència a un tema d'una recurrència ja excessiva. No ho és tant pel que fa a la segona, perquè l'autor fa servir aquella matèria primera per tal d'enllestir una ficció en què la literatura vol ser-ne la prioritat.

Amb vint-i-nou anys, Gisbert és un dels autors valencians més prolífics, i tot un especialista en l'obtenció de premis —el darrer d'ells que es publica, en el moment d'escriure aquestes ratlles si més no, és *València a cara o creu*, premi de narrativa curta «25 d'abril» Vila de Benissa; i, de fet, *Els lluitadors* també n'és el resultat d'un: l'Enric Valor de novel·la que atorga la Diputació d'Alacant. L'autor hi torna a demostrar que la seua és l'escriptura d'algú que en coneix i en domina els recursos; la d'algú que els empra amb aparent facilitat per bastir una història coherent i polida, que compleix amb els preceptes d'una novel·la digna, d'una bona narració de ficció. I, tanmateix, el lector no deixarà potser de tenir la sensació que tot allò que té entre mans està mancat de vida, d'una certa desimboltura, d'un poc més de risc. Una sensació, en definitiva, que el retorna a un punt que ja coneix: a allò que, malgrat que correcte, no li aporta res de nou.

De les dues cites amb què s'obri la novel·la, n'hi ha una, d'Ovidi Montllor, ben significativa: «Poble d'història d'homes / que han volgut llibertat; poble tossut i obert, / carrascós, clivellat (...) / Un poble que l'ofeguen / i que no mataran: / el meu poble Alcoi». I és que

Un poble que ofeguen i que no mataran



aquells lluitadors a què fa referència el títol tenen molt a veure amb aquests homes d'Ovidi, amb aquest «poble que ofeguen i que no mataran». Amb Alcoi i els alcoians, en definitiva, que esdevenen els protagonistes d'aquesta història col·lectiva ambientada en un període temporal que abraça des dels anys immediatament anteriors a la Guerra d'Espanya fins al final de la Segona Guerra Mundial. Un període que l'autor estructura en dues parts. La primera té com a escenari únic Alcoi, i és aquella que respon de manera més fidel a un intent de fixació d'un imaginari col·lectiu que l'autor vol reconstruir tal com era: les fàbriques i la important activitat industrial; les primeres grans fortunes que se'n deriven i també, en conseqüència, les acusades diferències socials; l'efervescència d'idees, els primers intents revolucionaris, la sociologia quotidiana. El punt d'inflexió, el tall profund que marca la divisió entre les dues

parts, el trobem en l'any 1936; i, a partir d'aquest moment, la guerra esdevindrà protagonista privilegiada i la major part dels escenaris canviaran per tal de mostrar el camp de batalla, els hospitals al front, l'exili a França o l'estada als camps de concentració nazis.

Tractant-se d'una obra de les característiques esmentades, la documentació prèvia n'esdevé una peça clau. Gisbert no només n'ha fet un bon treball, sinó que a més l'ha sabut integrar de manera implícita en la ficció, sense que aquesta deixi mai de ser-ho. Potser se li pot retraure l'acumulació de protagonistes en mans dels alcoians: com si tot allò que va ocórrer en els anys que s'hi refereixen n'hagués tingut com a protagonistes de primera mà el mateix grup reduït. Així, per exemple, la famosa fotografia de Capa que mostra un milicià en el moment de ser abatut per una bala seria la d'un milicià d'Alcoi; com alcoians són molts dels integrants de la «lleua del biberó», dels principals actors de la resistència francesa a l'ocupació alemanya, dels detinguts en camps de concentració o dels que formaven la Divisió Leclerc que va alliberar París.

Aquesta acumulació, que en fa poc creïbles alguns passatges, ve a ajuntar-se amb l'altre punt feble de l'obra: l'abundància d'indícis inicials que o bé no es desenvolupen o bé defrauden. Entre aquests, la presència d'un segon plànol narratiu que s'alterna amb el primer i que hauria de servir per connectar la vida de dues dones en dos moments temporals diferents; per connectar, també, l'emigració de llavors amb la immigració d'ara. Una possibilitat, però, que va diluint-se a poc a poc, fins a desaparèixer per complet. També és el cas del personatge tòpic i un tant rebregat d'un pintor, l'intel·lectual rebel i incomprès de poble que hauria de servir d'influència per als joves que l'envolten, però que, al remat, no acaba de quedar clar quin paper juga en la trama ni el perquè de tant de protagonisme inicial desmuntat en forma d'expectatives no consumades. O el de l'habitació condemnada que hi ha en una part de la casa de la protagonista, i que apunta cap a alguna revelació cabdal en la narració que després no existeix. Elements, en definitiva, que fan que el conjunt es ressentia: un conjunt —insistim— bastit amb ofici, però sense cap nova aportació a destacar.

Francesc Gisbert
Els lluitadors
 Edicions Bromera, Alzira, 2005
 246 pàgs.

Pere Calonge